

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ / 103
ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ
1784-1974

Εφημερίδες, Περιοδικά, Δημοσιογράφοι, Εκδότες

Επιμέλεια
ΛΟΥΚΙΑ ΔΡΟΥΛΙΑ – ΓΙΟΥΛΑ ΚΟΥΤΣΟΠΑΝΑΓΟΥ

Τόμος Β΄
Ε - Κ

ΑΘΗΝΑ 2008

ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ

Το ερευνητικό πρόγραμμα «Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου, 1784-1996»

Προλεγόμενα

Εισαγωγικά κείμενα: Τα ιστορικά του ελληνικού Τύπου, 1784-1974

Οι συνεργάτες του τόμου

Εκδοτικό σημείωμα

Βιβλιογραφικές Βραχυγραφίες - Συντομογραφίες - Αρκτικόλεξα

Λήμματα Α-Δ

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΟΜΟΣ

Οι συνεργάτες του τόμου

Βιβλιογραφικές Βραχυγραφίες - Συντομογραφίες - Αρκτικόλεξα

Λήμματα Ε-Κ

ΤΡΙΤΟΣ ΤΟΜΟΣ

Οι συνεργάτες του τόμου

Βιβλιογραφικές Βραχυγραφίες - Συντομογραφίες - Αρκτικόλεξα

Λήμματα Λ-Π

ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΤΟΜΟΣ

Οι συνεργάτες του τόμου

Βιβλιογραφικές Βραχυγραφίες - Συντομογραφίες - Αρκτικόλεξα

Λήμματα Ρ-Ω

Λήμματα Α-Ζ (Ξενόγλωσσοι τίτλοι)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Οι Ενώσεις Τύπου

Περίγραμμα νομοθεσίας περί Τύπου

Βιβλιογραφία

Ευρετήριο τόπων έκδοσης

Φωτογραφικό ένθετο

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

σεων, με τον γενικό τίτλο *Παλαιά ημέρα* της Θεσσαλονίκης, και χρησιμοποίησε το σχετικό υλικό για τα ιστορικά και κοινωνικά αναγνώσματα και για τα διβλία του. Έγραψε μυθιστορήματα, όπως *Το έγκλημα της Καμάρας*, που πρωτοκυκλοφόρησε σε συνέχειες στον *Ταχυδρόμο Βορ. Ελλάδος* το 1924 και άλλα, καθώς και την *Ιστορία του Μακεδονικού Αγώνος* (1953), το χειρόγραφο της οποίας διασώζεται στο «Αρχείο Ν. Καμμόνας» του Ιδρύματος Μελετών Χερσονήσου του Αίμου, χωρίς να έχει επιθεβαιωθεί αν και πού είχε δημοσιευθεί.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-ΑΡΧΕΙΟ: ΙΜΧΑ («Αρχείο Ν. Καμμόνας»).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: «Νίκος Καμμόνας», εφ. *Φως*, 13 Νοε 1955· Ν. Καμμόνας, *Παλαιά Ημέρα Θεσσαλονίκης*, φωτοαντισταφωγή, επιμ.-προλ. Μαν. Κανδυλάκης· Κανδυλάκης, *Εφημεριδογραφία της Θεσσαλονίκης*, τ. Γ', σσ. 159, 167-170.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΝΔΥΛΑΚΗΣ

Καμπάνα

Επιθεώρηση Γεγονότων απ' όλο τον Κόσμο. Μελβούρνη, 2 Μαρτ. 1971-;<.>. Εκδότης: η εταιρεία Greek Australian News, Εβδομαδιαία σατιρική εφ. που εφημεριστικά εξήγγειλε στη μετόπη του τίτλου της ότι περιέχει «δέματα σοβαρά, σάτιρα, γέλιο και χιούμορ». Εβδομαδιαία (Παρασκευή), δεκαέξι σελίδων, πεντάστηλη, δίχρωμη, μικρού σχήματος (ταμπλόιντ). Τιμή φύλλου: 15 σεντς στη Μελβούρνη και 20 για την επαρχία και τις άλλες πολιτείες της Αυστραλίας. Γραφεία: 575 Plenty Road, East Preston.

Το έντυπο δεν είχε σταθερή δομή ούτε και ποιότητα. Χρησιμοποιούσε λινοτυπική, «ψαλιδί» από σατιρικές εφημερίδες και περιοδικά της Ελλάδας, γραφομηχανή αλλά και χειρόγραφες σημειώσεις, προκαλώντας ένα ακαλαίσθητο σύνολο. Το μεγαλύτερο μέρος του αποτελούσαν αναδημοσιεύσεις από τον ελλαδικό χώρο. Η αδυναμία του να προσελκύσει διαφημίσεις οδήγησε στην οριστική διακοπή της κυκλοφορίας του μετά την όγδοη έκδοσή.

Κύρια θέματά της ήταν η ερωτική σάτιρα, ερωτικές αφηγήσεις, ποιήματα. Περιείχε συμβουλευτική στήλη για τα ερωτικά προβλήματα των αναγνωστών, τις «Καμπανιές», θέματα για τη σύγχρονη γυναίκα, ανέκδοτα, άσεμα σατιρικά ποιήματα, τολμηρές φωτογραφίες γυναικών, γελιογραφίες, το ξένο χιούμορ, ανθολογία ερωτικών επιστολών και γενικά τολμηρά ρεπορτάζ που αποτελούσαν περισσότερο σενάριο φαντασίας, παρά αληθινές ιστορίες. Ιδιαίτερη έμφαση έδινε στον αθλητισμό, σχολιάζοντας τα αθλητικά γεγονότα με τρόπο σατιρικό. Οι συνερ-

γάτες της εμφανίζονταν με ψευδώνυμα, όπως «Τηλέμαχος», «Αφροδίτη», «Μήτρος και Κοστάντο». Το μεγαλύτερο μέρος του αποτελούσαν αναδημοσιεύσεις από τον ελλαδικό χώρο.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-ΑΡΧΕΙΟ: ΕΚΕΜΕ, RAU (Αρχαία «Δαρδάλη»).

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Μ. ΤΑΜΗΣ

Καμπάνα

Όργανο των εφέδρων και των ντόπιων συμφερόντων - Στον ήλιο τόπο θέλουμε κι εμείς (Κ. Παλαμάς) - Η Μυτιλήνη για τους Μυτιληνίους. Μυτιλήνη, 27 Μαρτ. 1923 - 19 Οκτ. 1924; περ. Α', 27 Μαρτ. 1923 - 18 Μαρτ. 1924, αρ. τχ. 1-53· περ. Β', 23 Μαρτ. 1924 - 19 Οκτ. 1924, αρ. τχ. 1(54)-34(87). Βασικοί συντελεστές της έκδοσης: Στρατής *Μυριβήλης και Θεόδωρος *Λευκίας. Άλλοι υπότιτλοι: *Όργανο των εφέδρων και των ντόπιων συμφερόντων - Οι πόλεμοι γίνονται για το συμφέρο ολωνών. Οι έφεδροι κάνουν, κάνουν και θα κάνουν πάντα παλληκαρία το καθέκον τους αντίκρυ στο θάνατο. Τώρα ζητάνε απ' την πατρίδα και τα δικαιώματά τους αντίκρυ στη ζωή. Και πατρίδα θα πει όχι μοναχά το επίσημο κράτος, μα κι όλοι όσκι δώσανε [...]* *Στον ήλιο τόπο θέλουμε κι εμείς* (αρ. φ. 25, 11 Σεπτ. 1923)· *Όργανο των εφέδρων και των ντόπιων συμφερόντων. Κάτω οι επιθετικοί πόλεμοι. Οι έφεδροι να πολεμούνε μόνο σαν κινδυνεύει η ασφάλεια του τόπου [...]* *Να καλλιερηθεί στα νησιά μας η Αγαποπελαγίτικη Ιδέα. Να ψηφιστούνε τα "ατήματα" που δημοσίεψε η Καμπάνα* (αρ. φ. 1/54, 25 Μαρτ. 1924)· *Επίσημο όργανο των Ενώσεων Εφέδρων Λέσθου* [...] (αρ. φ. 16/69, 3 Αλων.[άρ.] 1924). Εβδομαδιαία την πρώτη περίοδο της έκδοσης της, από το φ. 16/69 γίνεται δισεβδομαδιαία, ενώ από το φ. 27/80 ξαναγίνεται εβδομαδιαία. Τετρασελιδη τον περισσότερο καιρό της έκδοσής της, ενώ από το φ. 16/69 γίνεται δισελιδη. Η διπλή αριθμηση δείχνει τις δύο περιόδους έκδοσης, όπου ο εντός παρενθέσεως σημειώνει τον αύξοντα αριθμό φύλλου. Οι διαστάσεις της είναι 55x36 εκ. «Συνδρομή χρονιάτικη: για όλη την Ελλάδα δρχ. 100, για την Αμερική Δολλ. 4, για το εξωτερικό Λίρα στερλ. 1, για εξάμηνες και τρίμηνες συνδρομές τα ανάλογα ποσά» (1924). Τυπώνεται στο τυπογραφείο Σιφναίου της Μυτιλήνης.

Παρά το σχετικά περιορισμένο διάστημα της κυκλοφορίας της αποτέλεσε ένα σημαντικό φύλλο για πολλούς λόγους. Τούτο γιατί εκδόθηκε στα κρίσιμα για τον ελληναισμό χρόνια που ακολουθούν την ήττα του ελληνικού στρατού στη Μικρά Ασία και γιατί είναι γνωστή και από την ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας, καθώς σ' αυτήν δημοσιεύονται για πρώτη φορά τα μυθιστορήματα *Η ζωή εν κάφο* του Στρ. Μυριβήλη και το *Νούμερο 31328* του Ηλία Βενέζη. Είναι χαρακτηριστικό ότι άλλαξε πολλές φορές υπότιτλο,

γεγονός που ανταποκρίνεται στα ποικίλα προβλήματα που ταλανίζουν την κοινωνική ζωή της εποχής.

Από τους υπότιτλους γίνεται λοιπόν φανερό ότι η πολιτική της δεν έχει ως κύριο σκοπό τη λογοτεχνία: δεν είναι ούτε ειδησεογραφική εφημερίδα. Το πρωταρχικό θέμα που την απασχολεί είναι βέβαια το θέμα των εφédρων, δηλαδή τα προβλήματα που συναντούν οι éφεδροι, πολεμιστές που επιστρέφουν στον τόπο τους μετά από την κατάρρευση του μετώπου, και στη συνέχεια ο ρόλος τους στην πολιτική ζωή του τόπου. Τους παροτρύνει να συμμετάσχουν στην εξουσία ώστε να συμβάλουν στην αλλαγή της πολιτικής και κοινωνικής ζωής. Διακηρύσσει δηλαδή ότι «οι éφεδροι είναι στοιχείο πρωτοπορίας για κάθε αναμορφωτική εξέλιξη». Παράλληλα, ιδιαίτερο βάρος ρίχνει και στο προσφυγικό ζήτημα, στην πολιτική κατάσταση, στα τοπικά προβλήματα (αυτοδιοίκηση, αποκέντρωση, εκκλησία, επίπεδο ζωής, κτήματα, οικονομικά, εκπαίδευση, γυναικεία ζητήματα, αθλητισμός), ενώ δεν λείπουν και οι ειδήσεις από την Αθήνα και το εξωτερικό. Πρέπει εξάλλου να σημειωθεί ότι φύλλα με ανάλογο «εφεδρικό» προσανατολισμό κυκλοφορούσαν και σε άλλα μέρη (Χανιά, Ηράκλειο, Χίος, Αθήνα).

Σε σχέση με τα άλλα φύλλα της Λέσβου παρουσιάζει μία διαφορετική αντίληψη στη διάταξη της ύλης. Το κύριο άρθρο λ.χ. της πρώτης σελίδας δεν ανταποκρίνεται στην τρέχουσα πραγματικότητα, αλλά τις περισσότερες φορές αναφέρεται στους εφédρους· η δεύτερη σελίδα περιέχει ανταποκρίσεις από τα χωριά της Λέσβου και γράμματα αναγνωστών. Η τρίτη σελίδα με τίτλο «Καμπανιές» σχολιάζει την επικαιρότητα με διάφορες μορφές (ειδήσεις, σχόλια κ.ά.), ενώ η τέταρτη είναι αφιερωμένη στη λογοτεχνία (αθηναϊκές εκδόσεις, μυτιληνοί λογοτέχνες, μεταφράσεις αντιπολεμικής λογοτεχνίας). Εξάλλου, στο μυαλό του Μυριβήλη – που είναι βέβαια η ψυχή και ο νους της εφημερίδας – η Μυτιλήνη του παρελθόντος προσλαμβάνει διαστάσεις συμβόλου και αυτή τη διάσταση αντιδιαστέλλει προς το πνεύμα της πρωτεύουσας και την παλαιά Ελλάδα, με έντονη ειρωνική διάθεση για τους τελευταίους.

Πολιτικά είναι κοντά στις θέσεις του νεοελευθισμού· υποστηρίζει ακόμα τον Ν. Πλαστήρα και αργότερα τον Αλ. Παπαναστασίου, συμπαθεί τη σοσιαλιστική-εργατική ένωση του Ι. Πασαλιδή και στον χώρο της Ευρώπης το Εργατικό Κόμμα της Αγγλίας και τους ριζοσπάστες-σοσιαλιστές της Γαλλίας. Δεν συμπαθεί τις κομμουνιστικές ιδέες, αντιμάχεται τη

φασιστική ιδεολογία όπως αυτή διαχέεται από την ιταλική πραγματικότητα. Ιδιαίτερα ασχολείται με το εκπαιδευτικό και το γλωσσικό ζήτημα. Πράφεται στη δημοτική γλώσσα την οποία φρόντιζε ο Ασημάκης Πανσέλης.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-ΑΡΧΕΙΟ: ΔΚΒΜ (αρ. φ. 1-53), ΕΒΕ (αρ. φ. 6(59)-34(87), με ελλείψεις). Ιδιωτική συλλογή οικογένειας Μυριβήλη (αρ. φ. 1(54)-30(83), με ελλείψεις).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: Σοφία Ματθαίου, «Η εφημερίδα *Καμπάνα*, όργανο των εφédρων και των ντόπιων συμπερομένων. Μυτιλήνη 1923-24», π. *Μνήμων*, τ. 10 (1985), 212-235, όπου και θεματικό ευρετήριο.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛΑΡΗΣ

Καμπάνα / Campana

Ανεξάρτητος Ελληνοαμερικανική Επιθεώρηση. Νέα Υόρκη, 1917 έως σήμερα [2005]. Ιδρυτής: Λεωνίδα Στελλάκης· τη δεκαετία του 1960 την ανέλαβε ο Κώστας Αθανασιάδης. Μηνιαία και αργότερα δεκαπενθήμερη. Τυπώνονταν από την Campana Printing Company.

Ελληνόφωνη, μία από τις μακροβιότερες ελληνοαμερικανικές εφημερίδες και από τις ελάχιστες πολιτικο-σατιρικές που στηλιτεύουν το ομογενειακό και ελλαδικό κατεστημένο. Τον Φεβρουάριο 1984, στην 67^η επέτειό της, σημείωνε πως αγαπήθηκε για τους αγώνες της «από τους απλόικούς μετανάστες και μισήθηκε από τους παράγοντες. Ιδιαίτερα από τους παράγοντες εκείνους, εκκλησιαστικούς και πολιτικούς που δέλουν παρασιτικά να αφαιμάζουν κάθε οικονομική και πνευματική ικμάδα των ξεκομμένων Ελλήνων μεταναστών της χώρας αυτής».

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-ΑΡΧΕΙΟ: ΒΒ (φ. των έτ. 1957-1967), ΝΥΡΛ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: Χριστόπουλος, *Εφημερίδες*, σ. 117.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΗΡΟΕΦ

Καμπάνης, Αριστος

(Αθήνα, 1883-1956). Συγγραφέας, εκδότης, δημοσιογράφος. Μεγάλωσε στον Πειραιά, όπου αποφοίτησε από το γυμνάσιο. Σπούδασε φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Άρχισε την επαγγελματική δημοσιογραφία ως συντάκτης και αργότερα ως χρονογράφος, αρθρογράφος, αρχισυντάκτης και διευθυντής. Δημοσίευσε σε εφημερίδες και περιοδικά, εκτός από την πολιτική αρ-